

Lõrp

Eesti Emakeeleõpetajate Seltsi ajaleht

TARTU ERI 5. aprill 2002

NR. 20

11. aprillil saab 70-aastaseks EES-i asutaja- ja auliige, seltsi esinaine aastail
1989 – 1995 HOIDE SIKK

ÕNNITLEME!

LEHT JA KODULEHEKÜLG

Hea seltsikaaslane!

Sa hoiad käes meie seltsi infolehe "Lõrp" järjekordset numbrit. Pärast kaheaastast pausi ilmutab "Lõrp" end ühemehetöö ja omamoodi juubelinumbrina. Just, just: sinu käes oleva lehe järjekorranumber peaks olema 20. Sünninud 1992. aasta detsembris nimetuna Tallinna Pedagoogikaülikooli läänemeresoome keelte õppetooli seinte vahel ja paljundusmasinas, sai ta 3. numbrist alates nimeks "Lõrp". "Lõrp" on üks aastatega väljakujunenud ja -kujundatud seltsi traditsioonidest. Elanud üle oma hülgeaastad Aili Kiini toimetajakäe all, järgnesid "Lõrbi" kehvemad ajad ja siis hääbumine. Tahan loota, et pärast pausi saab "Lõrp" oma endised funktsioonid seltsi liikmete ühendaja ja seltsi toiminguid tutvustajana tagasi.

Seltsi kodulehekülje materjal on valmis. Siiski-siiski: kogemus näitab, et pole hullemat puuduliku, vigase ja iganenud materjaliga kodulehekülgedest. Paremini võiksid nad olematud olla. Loodetavasti ei hakka sama oht ähvardama seltsi kodulehekülge. Praegu on EES-i kodulehekülje seltsi liikmete link tühi. Põhjus on proosaline: liikmete nimestikus on küsitavusi, hoopis välja võivad jääda piirkondlikesse osakondadesse astunud õpetajad. Hea kodulehekülge eeldab seltsis väga head ja operatiivset infovahetust, materjalide, teabe ja seltsi seisukohtade vastutustundlikku kasutamist avalikkusele esitamiseks.

Kui minult küsitakse, kas selts vajab lehte või kodulehekülge, vastaksin: seltsil võiksid olemas olla mõlemad. Nagu lapsedki, vajavad mõlemad ühtemoodi palju tööd ja hoolitsust. Kui lehe kangujäämine on seltsisisene asi, siis loomulikult jäetud kodulehekülge enam mitte.

Tulevastele toimetajatele jõudu soovides

Jaan Õispuu

SOOME EMAKEELEÕPETAJATE LIIDU TÖÖMAILT KAKS KÜSIMUST TUULA VUSSI - HALLILALE

Kuidas elab Soome Emakeeleõpetajate Liit?

Täna küsimast! Hästi elab! Tööd on palju, aga ka tulemusi on märgata. Paar viimast aastat oleme seltsiga keskendunud laste ja noorte lugemisharjumuse parandamisele. Üritame noori arvuti tagant vahel ka lehti ja raamatuid lugema meelitada. Praegu tundub, et noorte suhtumine on päris positiivne. See pole muidugi ainult Emakeeleõpetajate Liidu teene: ka paljud kultuuriorganisatsioonid, kirjanikud ja haridusametnikud on andnud oma panuse eesmärgi hüvanguks. Teine tõeline väljakutse liidule on noorte kirjutamisoskuse parandamine. Uurimused näitavad, et kirjalik väljendusoskus on märgatavalt nõrgenenud. Ja muidugi valmistab peamurdmist seegi, kuidas korraldada soome keele õpetamist immigrandidele.

Millisel kujul võiks areneda Soome Emakeeleõpetajate Liidu ja Eesti Emakeeleõpetajate Seltsi koostöö?

Arvan, et kõige kasulikum on koostöö üksikisikute ja koolide tasandil. Ilmselt saavad Eesti emakeeleõpetajad Internetis tutvuda meie liidu uute kodulehekülgedega

(vt www.aidinkielenopettajainliitto.fi). Avame peatselt ka jututoa, kuhu on tere tulnud oma kogemustest kõnelema ja küsimusi esitama Eesti kolleegidki. Kui mõni Eesti kool otsib Soomest sõpruskooli, õnnestub selle leidminegi kõige paremini liidu kodulehekülgede kaudu. Pean tähtsaks, et Eesti ja Soome emakeeleõpetajail on kontakte, aga need võivad olla ikkagi isikute tasandil, individuaalsed. Ametlike delegatsioonide ajad on möödas! Koostöö liidu ja seltsi tasandil ei tarvitse tingimata olla see parim tee, kuna meil on nii erinevad õpetamise traditsioonid. Ka kultuurisituatsioon tervikuna on erinev: Soomes on aktuaalsed oma kirjandus, keel, rahvusliku väärtustamine. Olen aru saanud, et Eestis tuleb väärtushinnangute taastamise eest võidelda. Seltsi ja liidu vahelised kontaktid on igal juhul korras ja eestlastel on soomlaste südames alati eriline koht. Meie, soomlased, käime praegugi meelsasti Eestis puhkamas: teatris, restoranis, näitustel. Alati ei suuda ainult seminari del istuda ja tööasjust rääkida.

Küsimused esitas Jaan Õispuu

ELIAS LÖNNROT 200

* reisiv uurija	* rahvaluule koguja	* Kalevala ja Kantelettari koostaja	* kirjanik
* ajakirjanik	* rahvalalgustaja	* sõnaraamatu koostaja	* luuletaja
* keelemees	* sõnavara looja	* vaimulike laulude tekstide looja	* arst
* botaanik	* tõlkija	* soome kirjakeele teine isa	* professor

**KÄESOLEV AASTA ON SOOMES
ELIAS LÖNNROTI AASTA**

Eesti keele õpetamine Soomes

Vastab Joensuu Ülikooli keelekeskuse soome keele ja soome keele kui teise keele ning eesti keele õpetaja filosoofiamagister **Tarja Tantt**. Tallinna Pedagoogikaülikooli soome keele ja kultuuri välislektor aastail 1999 – 2001

Millal ja kuidas eesti keel sinu ellu ilmus?

Õppisin Joensuu Ülikoolis soome keele erialal. Soome filoloogid õpivad tavaliselt ka sugulaskeeli ja nii sattusin minagi eesti keele algkursusele. Aasta oli 1988 või 1989. Algul tekkis huvi ja hiljem armastus ning tahtmine seda keelt ja kultuuri korralikult õppida.

Millal ja kus eesti keelt õpetama hakkasid?

Õppisin Tallinnas 1990. aastal. Kui Eestist Joensuusse tagasi tulin, paluti mul rääkida Eestist, eestlastest ja eesti keelest ühel Eesti- huviliste kogunemisel. Nii tekkiski Liperi rahvaülikooli (Liperin kansalaisopisto) Eesti ring. See justkui juhuslikult tekkinud grupp sai regulaarselt kokku peaaegu kümme aastat! Hiljem olen eesti keelt õpetanud ka teistes rahvaülikoolides ning Joensuu Ülikooli keelekeskuses.

Kes Soomes eesti keelt õpivad?

Soomes on päris palju inimesi, kes tahavad Eestimaad paremini tunda. Selleks on neil loomulikult vaja eesti keelt. Need inimesed on väga erinevad: noored ja vanad, naised ja mehed, üliõpilased ja pensionärid, ettevõtete töötajad... Kõigil on oma põhjused ja eesmärgid: ühel on Eestis sugulasi, teisel töölaseid kontakte, kolmas arvab, et eesti keel on lihtsalt naljakas ja sellepärast huvitav; neljas tahab Eestis reisida jne. Ka meie president Tarja Halonen on eesti keelt õppinud. Viimasel ajal on nii Soomes kui Eestis korraldatud uurimused näidanud keelesugulastest naabrite suhete jähinemist. Kas selle märke võib aduda ka eesti keele õpetamisel?

Mitte mingil juhul! Minu arvates on asi hoopis vastupidi: huvi eesti keele ja kultuuri vastu on pidevalt suur. Tavalised tahavad soomlased Eestist rohkem teada: näiteks ühiskonnast, poliitikast, loodusest, turismist ning kunstist.

Kuidas iseloomustad Soome eesti keele õpetajat: kes ta on, kus ja kuidas saab erialast koolitust?

Tüüpiline Soome eesti keele õpetaja on ilmselt eestlanna, kes on kunagi mingil põhjusel Soome elama tulnud ja siia jäänud. Ühed on filoloogid, teised mitte. Nad töötavad tavaliselt rahvaülikoolides. Soome ülikoolides õpetavad eesti keelt Eestist saabunud kõrgkoolide õppejõud / ainuke soomlasest eesti keele lektor on Joensuu Ülikooli õppejõud litsentsiaat Hannu Remes – J. Ö. märkus/. Regulaarset täiendkoolitust korraldab Tuglase Selts paar korda aastas. Soomlasi on eesti keele õpetajate hulgas vähe.

Kui sul avaneks võimalus õpetada eesti kirjandust, siis keda ja mida tänapäeva eesti kirjandusest käsitleksid? Sellele küsimusele vastan nagu õpetaja ikka: kõik sõltub loomulikult olukorrast – rühmast ja eesmärkidest. Teatud üldpilt eesti kirjandusest peaks ju kõigil olema – näiteks kirjanikest ja olulisematest teostest läbi aegade. Aga mida me konkreetselt loeksime? Üliõpilastele võiksid meeldida Kender, Kivirähk, Sauter, Teder. Miks ka mitte Kross, Valton, Kaplinski. Luuletusi ja lastekirjandust loeme samuti kindlasti. Nägemiseni, kuulumiseni, suhtlemiseni – kõike head!

LÜHIINTERVJUU ROOTSI EMAKEELE- JA AJALOOÕPETAJA KATARINA C:DOTTER HEDENQUISTIGA

Palun tutvusta end lühidalt!

Olen Lundis rootsi keele ja ajaloo õpetaja. Õppisin aastail 1957 – 1963 Uppsala Ülikoolis. Olen filosoofiamagister. Õpetasin ka kaks ja pool aastat (1992 – 1994) Tallinna Pedagoogikaülikoolis rootsi filolooge.

Kui suur on Rootsis õpetaja nädalakoormus?

Kui palju on klassides õpilasi?

Koormus varieerub nädalati. Gümnaasiumiõpetaja kohustus on õppeaasta jooksul oma ainet õpetada 504 tundi. Õpetaja peab nädalas koolis oma tööpostil olema 35 tundi. Õpilaste arv kõigub klassides 25 ja 30 vahel.

Mis peale 35 tunni koolis oma töökohal veel õpetaja töö sisse kuulub?

Peale õpetamise ja kõige selle juurde kuuluva veel kõiksugu seminarid, konverentsid, kokkusaamised lapsevanematega, raamatute ostmine jm.

Kas rootsi keelt ja kirjandust õpetatakse eraldi või ühe aina?

Nüüd juba ühe aina. Tunnistusel on aineks märgitud rootsi keel. Aga võimalikud on veel 50-tunnised erikursused ja lisaks tunnimahu osas reglementeerimata retoorika.

Kui palju on rootsi keele tunde?

Nn A- ja B-kursused kokku 200.

Kas Rootsis on olemas rootsi keele õpetajaid ühendav organisatsioon?

On. Rootsis tegutseb Svenskläraryörening (Rootsi Keele Õpetajate Selts-Ühendus), mis annab välja aastaraamatut, korraldab õppereise jm.

Rootsi keelest Jaan Õispuu

Kümme teesi vene kirjanduse õpetamiseks eesti koolis

1. Ei ole midagi täiesti uut siin päikese all.
2. Õpetaja teadmised peavad olema õpikust viis korda mahukamad.
3. Vene kirjandus on maailmakirjanduse üks osa.
4. Eelmine tees peaks olema kogu õpetamist läbiv. 1960-ndatel aastatel on John Updike nentinud, et viimasel viiel aastakümnel pole ükski lühijutt maailmas loodud ilma Tšehhovi mõjuta. Õpetaja peaks seda arvestama ja õpilastele selgitama, milles asi on.
5. 19. sajandil orjastatud või aastail 1917 – 1985 totalitaarses riigis loodud vene kirjandus on alati püüdnud asendada teatud poliitilist, ühiskondlikku ja filosoofilist mõtet. Sellest tulenebki erilisel kõrge kirjanduse ja kirjaniku staatus vene inimese teadvuses, mis meie turuvabaduse ja sõnavallatuse päevil hakkab kaduma.
6. Vene kirjandus (vähemalt see osa, mida õpetatakse tänapäeva eesti koolis) on olnud peamiselt prohvetlik, keskendunud ühiskonna valuprobleemidele ja püüdnud leida lahendust nn elu viimastele küsimustele. Erilist arutlus- ja vaidlusmaterjali tööks klassiga pakub 19. sajandi kirjandus.
7. 20. sajandi ideoloogiline surve kirjandusele oli niivõrd tugev, et olukorrast sai välja tulla ainult naeruga. Kahjuks on kooliprogrammis selle tõenduseks ainult "Meister ja Margarita". Oma töökogemustest eesti tudengitega tean, et nende eriline armastus kuulub Zoštšenkole ja Harmsile.
8. Kirjandust ei pea uurima mitte ainult biograafia või ideoloogia, vaid ka hermeneutika seisukohalt. Õpilased harrastavad märkide ja sümbolite lahtimõtestamist meeleldi.
9. Elu on Eestis andnud vene kirjanduse retseptiooni huvitavaid näiteid: kahe teatri samaaegne huvi Tšehhovi "Kirsiaia" vastu, postmodernistlik "Meistri ja Margarita" tõlgendus M. Undi lavastuses, nüüdisaegse kultusekirjaniku Viktor Pelevini teose põhjal valminud etendus Von Krahli Teatris, Ven. Jerofejevi "Moskava-Petuški" kaks trükki jne. Kahjuks lähevad õpikud vene kirjanduse retseptioonist Eestis peaaegu vaikides mööda. Aga kui mõni vene autor või teos on eestlasele lähedane, peaks teadvustama, miks. Küsimus on mitmeti tähtis.
10. Ja lõpetuseks, kuid mitte viimaseks: kõik sõltub sellest, kas õpetaja lähtub Valmar Adamsi sõnadest - vene kirjandus, mu arm.

Irina Belobrovtseva,
Tallinna Pedagoogikaülikooli
vene kirjanduse professor

SOOME KIRJANDUS KOOLIS

Mida võiks meie kooli kirjandustundides võimaluse avanedes tänapäeva soome kirjandusest õpetada? Vastab Tallinna Pedagoogikaülikooli kirjanduse magistrant Tarmo Tuule:

Tänapäeva soome kirjanikest peaks Eesti koolides tutvustama eelkõige Arto Paasilinna, Rosa Liksoni, Anja Kauraneni ja Timo K. Mukka loomingut.

Arto Paasilinna puhul on tegemist Soome populaarseima ja müüduima kirjanikuga, kuigi kirjandusteadlased ei pea tema loomingut märkimisväärseks. Paasilinna on ka enim tõlgitud tänapäeva soome kirjanik – tema teoseid on tõlgitud enam kui 20 keelde. Lugemisvaliku soovitamisel võiks eelistada romaani "Jänese aasta", aga sobivad ka teised Paasilinna loomingu eestindused "Ulguv mölder", "Lummav vabaturmasõit" ja "Poodud rebase mets".

Rosa Liksom ja ta teosed on Soomes ja teistes Põhjamaades pälvinud tähelepanu muuhulgas omapärase ja julge keelekasutusega. Teose "Yhden yön pysäkki" tõlge "Ühe öö ekstaas" on õnnestunud.

Anja Kauraneni (toona Anja Snellman) läbi-murdeteost "Sonja O kävi täällä" pole kahjuks eesti keelde tõlgitud, ent romaani "Syysprinssi" eestindus "Sügisprints" väärib tutvumist.

Timo K. Mukka oli omapärase saatusega kirjanik, kes kirjutas oma lühikese elu jooksul (1944 – 1973) mitu tugevat teost. Eesti keeles on ilmunud "Maa on patune laul" ja "Tabu".

Tutvustada võiks ka Joni Skiftesviki ("Piiritusekuningas"), Leena Landeri ("Tumedate liblikate kodu"), Daniel Katzi (nt "Saksa sigakoer"), Sisko Itonmäki ("Liiga paks, et olla liblikas") ja Annika Idströmi ("Kirjad Trinidadi") eestindusi. Alklassidesse sobivad käsitlemiseks ka Hannu Mäkelä "Härä Huu" ja Tove Janssoni looming.

EES- i liige!

- juhatus ootab sinu uusi kontaktandmeid: töökoht, telefon, e-posti aadress;
- tuleta meelde, millal maksid viimati liikmemaksu;
- kontrolli juhatuses liimete nimekirja ja veendu, kas oled ikka nimekirjas.

Aitäh!